

SVOBODNA SLOVENIJA

ESLOVENIA LIBRE

Glasi Slovencev v Argentini

Leto LXXIX | 27. junija 2020 - Buenos Aires, Argentina | Št. 10

www.svobodnaslovenija.com.ar

Svobodna Slovenija

JUNIJ - MESEC SPOMINA

Spominske proslave v slovenskih domovih v Argentini

SLOVENSKI DOM SAN MARTÍN

“In vendar Ti si bil,
mogočni moj Gospod,
z menoj prav vsepovsod...”

Besede iz poezij bl. Lojzeta Grozdeteta so bile naslov in okvir spletne proslave Slovencev iz San Martina.

V svojem pričevanju je domobranec Slavko Truden opisal slovenski križev pot in povedal, kako je takrat zaradi mladoletnosti rešil svoje življenje. Še danes hrani rožni venec, ki mu ga je uspelo obdržati in ga je spremljal skozi vse življenje.

Posebno ganljivo je bilo besedilo domoljubne Grozdetove pesmi:

NJEJ

Če me ti ne boš ljubila,
že sem drugo si izbral.
K njej bo duša v vas hodila,

njej srce bom svoje dal.

To je moja domovina,
njej poslej bom pesmi pel.
Ona moja bo edina,
le po njej bom hrepenel.

Dokler me ne bo ovila
noč v svoj tihi črni prt
in na čelo poljubila
kot edina bela smrt.

Arhivske fotografije so spremljala še besedila Aleša Noseta in Mitje Ferencja v izvedbi Viktorja Leberja, proslavo je pa zaključil pogled na sanmartinsko spominsko ploščo padlim in pesem “Moja domovina” v izvedbi Marka Finka.

Za zamisel in izvedbo spletne proslave je zaslužna Regina Truden Leber.

DRUŠTVO SLOVENCEV V MENDOZI

Dober dan dragi prijatelji!

Mesec junij je mesec spomina na žrtve druge svetovne vojne in komunistične revolucije na slovenskem. Tudi mi v Mendози se tega spomina udeležimo. Zato vam hočemo podati nekaj misli ob tej slovenski tragediji.

Buenos días queridos amigos!

Junio es el mes del recuerdo de los mártires de la segunda guerra mundial y la revolución comunista en Eslovenia. También en Mendoza adherimos a esta conmemoración. Por eso queremos compartir algunos pensamientos de esta tragedia eslovena.

Tako se je glasilo vabilo iz Mendóze. Spominsko proslavo tamkajšnjih rojakov je odprl predsednik društva Tine Šmon,

ki je v svojih besedah zgodovinski spomin dogodkov izpred 75 let povezal s težavami, nevarnostmi in izzivi sedanjega sveta. “Naše poslanstvo je, da se še naprej hrabro borimo za iste ideale”, je zaključil.

“Oče, naš Stvarnik, vesolja Gospod, tebe rotimo iz teme prepada, mrtvi te prosimo, zvezanih rok: narod slovenski obvaruj propada reši laži ga, da sprejme resnico, reši sovraštva, obudi pravico, reši slepote, razumu daj luč, reši napuha, ljubezni daj ključ.”

“Nismo - ne bomo na vas pozabili!”

Poklon je zaključil s posnetkom Slovenskega mendoškega okteta ob obisku Kočevskega Roga v letu 2012.

https://www.youtube.com/watch?v=MM8SOVbnWfU&feature=youtu.be&fbclid=IwAR227ZYP-RyaJKrDIXfM23wW5yXOITHxTkr-uD_eGizAcrYRlxoS2Xett3TM

www.svobodnaslovenija.com.ar

DRUŠTVO SLOVENSKA VAS

Tako kot po praktično celem svetu, nas je tudi v Slovenski vasi presenetila pandemija in sledeča karentena. Presenetila nas je do take mere, da društveni občni zbor, ki se je vršil 15. marca in smo ga zaradi pomanjkanja liste za nov odbor prekinili za dva tedna, traja sedaj že nad tri mesece.

Ker je bilo predvidljivo, da bomo ves junij še v karenteni, sta se Dani Grbec in Boris Rot odločila za pripravo spominske proslave v virtualni obliki. To seveda vključuje drugačne težave, katerim se je dodala obvezna omejitev gibanja in zbiranja.

G. Toni Burja CM, ki je od lanskega septembra župnik pri Mariji Kraljici, je v uvo-

du uporabil molitev za pokojne domobrance Ivana Bukovca. Nikoli se ne bomo dovolj zavedali duhovnega pomena njihovega mučeništva.

Dani in Boris sta vedela, da je ekipa že utečena, predvsem skupina mladih, ki vsako leto bolj navdušeno in uglajeno sodeluje in da se lahko nanjo zaneseta. Naredila sta kvaliteten izbor poezij Balantiča, Kosovela, Kokota, Kampuša, Germa, Polanška, Blajsa, Haderlapa in Kuntnerja, ki so jih jasno in doživeto podali Karla Burja, Lourdes in Paula Kocjančič, Valerija Urbanija, Andrej Cukjati, Martin Grbec in Jeremias Žitnik. Postale so temelj povezavi, katere

avtorica je Ivana Tekavec in sta jo posnela Kristina Mehle Ahlin in Martin Sušnik.

Skromno a dragoceno je sledeče domobransko pričevanje Zdenka Rota.

Pesem Moja domovina, skupno stojte zapeta na vsakoletni proslavi, prevzame do solz marsikaterega udeleženca. Tokrat, ko smo jo spremljali osamljeno ali v družbi najbližjih, pa je postala globlja osebna izpoved. Nehote se vsili primerjava, ko pri obredni obnovi krstnih obljub uporabljamo ednino namesto množine.

Virtualna predstavitev zahteva čisto drugačne oblike sodelovanja. Posneto je treba zvezati in glasbeno in oblikovno okrasiti. Take naloge, ki so zlasti za večino starejših nedosegljive, je brezhibno opravil Martin Grbec. Vse pohvale zanj.

Tako je sedaj proslava na spletu, na razpolago komur jo želi videti ali si jo ponovno doživeti. Dovolj je klik tu zraven, ali pa da vpišemo RESNICA JE ŽIVLJENJE na YouTube.

Franci Sušnik

https://www.youtube.com/watch?v=_aTB6o4LeYQ&feature=share&fbclid=IwAR2llgVQOy3PIWUyW-ld4o2Fi60CZLg-li2Mky2B4941XmQkNg_mAmD4Kvu0

NAŠ DOM SAN JUSTO

<https://www.youtube.com/watch?v=Qj2kSMa-eSM4&feature=youtu.be&fbclid=IwAR2engo-2uFnOga4r0dDQTDzUR95QxakKxa635STV57R-97zLb9c0EUHPUxU>

JUNIJ - MESEC SPOMINA

SPOMINI

France sedi pri majhni mizi v baru. Od sotno gleda skozi okno, izgubljen v svojih mislih. Pri svojih 87 letih je nekoliko sključen na desni strani, kot če bi hotel obvarovati staro rano na roki, posledica njegovega padca iz opaža nekega vročega februarkega dne, ko so betonirali šesto nadstropje neke stavbe na ulici Belgrano. Minilo je že dolgo časa, vendar se mu je ta dan globoko vtisnil v spomin in roko.

Mrzlo je. Ni si snel plašča, tudi šala ne. Še vedno je bil prehlajen. Suho je zakašljajal.

Le opazoval je in počasi se je na njegovem obrazu zarisala rahla grimasa. Izraz konformizma, kot če bi neka misel potesila dolgo čakanje in mu pri tem izkrivila usta na stran.

Moški pri pultu zлага steklenice. Zgodaj je še in bar je prazen, z izjemo Franceta.

Skozi vrata, ki so skoraj za Francetovim hrbtom, vstopi moški. Obstane pri vratih in v trenutku s pogledom prešini notranjost bara, skoraj odsotno, kot da bi bil prepričan, da bo našel, kar išče. Skoraj ne spremeni izraza, ko zagleda Franceta, le z rahlim pokima z glavo in s tem izrazi "tam je."

Ime mu je Lojze. Lojze je komaj leto mlajši od Franceta. Le eno leto, vendar so vseeno Franceta klicali »stari« ž v tistih časih, ko sta skupaj delala na gradbišču. Tudi Lojze ga je takrat tako klical. Sedaj se nihče več ne spominja tega vzdevka, je le vzdevek sodelavcev, ki jih ni več. Niti Lojze se ga skoraj ni več spomnil. Kljub temu je za Lojzeta France še vedno njegov starejši prijatelj. Že od mladih let. Že od tistih krutih mladih let, ko sta se spoznala v najhujših okoliščinah življenja, v času vojne.

Lojze si je snel volneno kapo in je vstopil v bar.

- Boinas – je rekel natakarku, kot neki rutinarni pozdrav, opazujoč le iz kotička očesa, in se je s težavo počasi odpravil do majhne mize, kjer je bil France.

Kot če ne bi bilo nič presenetljivega pri tem srečanju, je prijel naslonjalo praznega stola zraven Franceta in ga odmaknil nazaj, da bi se usedel. Lojze se je rahlo nasmehnil in ga momljuje na kratko pozdravil.

France je dvignil pogled in rahlo pokimal s komajda vidnim nasmehom, kot tiste dneve ko sta se dobivala na gradbišču, kjer ju je znova čakal trd delovni dan.

- Bogdej Lojz – je rekel France, nič drugega, in nato premaknil skodelico kave na stran, boš? – je vprašal.

- Dons pa bom – je odgovoril Lojze potem, ko je za trenutek nepremično kolebal.

France je za trenutek obrnil glavo proti pultu, z robato/suho nestrpnostjo in s trdo gesto s prstom pomignil natakarku. Natakark mu je iz daljave pokimal.

- Si že dolgo tukaj? – ga vprašal Lojze, da je začel pogovor, kot da odgovor sploh ne bi bil pomemben.

- Dovolj časa, da so se mi ohladile noge – je rekel in se rahlo glasno nasmehnil, z veliko mero nedolžnosti, kot če bi bil to stara šala in ne boleča resničnost. Nato se

je njegov obraz spet namrščil.

Natakark se je približal in se ustavil kakšne tri metre stran, dovolj, da bi slišal naročilo.

- Un café grande con leche – je rekel Lojze v slabi španščini. In natakark je odšel.

Lojze se je s težavo namestil na stol in France je znova potegnil skodelico na isto mesto, kjer je bila prej.

Nekaj trenutkov sta še nameščala svoja boleča telesa, kot ritual v čast srečanja, s kratkim trenutkom tihih gest.

Bila sta dva robata, preprosta, vaška možakarja, ki sta bila predstavljena iz vasi v ogromni Buenos Aires. In čeprav se je to zgodilo že dolgo let nazaj, se v njiju nič ni spremenilo. Razumela sta se z gestami iz drugega obdobja, ki so se mogoče zdele malce prenačljive, nenadna. A za njiju ni bilo potrebno nič drugega. Prihajala sta iz časov, ko ni bilo potrebno toliko besed za izražanje tistega, kar je bilo vredno izraziti.

Bila sta dolgoletna prijatelja, od tistega dne, ko sta se spoznala v udarnem bataljonu 32 v Novem mestu.

- Kako pa kje Jožica? – je vprašal France.

- Bolš. Že tanca po hiši – je rekel Lojze, z brezskrbno preprostostjo, in spustil rahel krohot.

France je bil vdovec že 17 let. Vedno ja vprašal po Jožici. Njegovo zanimanje je odražalo, kako je bila zanj pomembna družba njegove žene. Lojze tega ni nikoli opazil. Nista govorila o teh stvareh. Tako sta bila vzgojena, v težkih časih, ko se je šlo za preživetje, ko ni bilo časa za pogovor o čustvenih podrobnostih duha. Tako ali drugače ne bi vedela, kako se o tem pogovarjati, nerodno bi jima bilo.

- Ali je kej nouga? – je kartako vprašal Lojze in s težo naslonil roko na mizo, kot če bi bil doma v kuhinji, v robati a nekoliko neudobni pozi.

France je odsotno gledal skozi okno in za trenutek ni ničesar odgovoril. Lojzetu se ni mudilo, njuni pogovori so bili vedno taki, počasni, z več presledki kot besedami.

- Sestra mi je pisala... Gradenc je umrl – je neprizadeto rekel France in nato kratko obmolnil. Ni spremenil izraza na obrazu. To je bilo tisto, kar mu je hodilo po glavi. Lojze je nekaj časa razmišljal in ga gledal. Ni se takoj spomnil priimka.

- Gradenc, ... ahá... – je ponovil Lojze – tisti ta rdeč, iz vašga konca – se je spomnil.

Prav ta je bil, kajti France ni nič odgovoril. Velikokrat mu je pripovedoval o njem. Lojze se je dobro spomnil za koga je šlo, in ni bilo potrebno več besed.

- Hudič! ...naj ga vrag vzame – je nato rekel France, in se zazrl v prazno ter pri tem nezavedno stisnil roko v pest s težko, staro zamero. Zelo staro.

Lojze ga je narahlo zaskrbljeno pogledal. V tem je prišel natakark in pred Lojzeta postavil skodelico.

- Algo más, abuelos? – je vprašal natakark.

Lojze mu je z gibom nakazal, da ne. France je še vedno taval z mislimi. Natakark je odšel. Ni bilo potrebno, da bi se mu Lojze ponovno zahvalil po vseh teh letih. Vse je

bilo del ustaljene rutine brez formalnosti.

- Abuelos – je ponovil Lojze -, solit se pejt, mulc – je jezno rekel, ne da bi bil res jezen, vendar se je zdelo, da ga France ne poslušaja.

Lojze v skodelico stresel žlico sladkorja in nerodno pomešal, in pri tem pazoval je skodelico, ne da bi jo res gledal. Globoko je zavzdihnil in se spominjal vsega, kar je že tolikokrat slišal o Gradencu.

- Ja, ... ni zelo krščansko, vem, ampak, ... bá, ... tako je, ... baraba je bil, pa konc! – je odločno rekel France in rahlo povzdignil zgornjo ustnico.

- Je bil že dolgo bolan, kajne? – se je spomnil Lojze.

France je še vedno imel privzdignjeno zgornjo ustnico, kot če bi bil zasluženi pekel pokojnika zelo daleč od njegovega dobrotnega krščanskega usmiljenja.

- Ja. Sestra ga je včasih videla, ampak samo polet', ko je šla čez vas, mimo njegove hiše. Ko je bil lep vreme so ga pripeljali na vozičku in ga pustili tam zunaj, pred verando, ...da je bil malo na zraku – je rekel s težko prikrito zamero.

Nato je malo ukrivil usta in ni mogel več prikriti svojega nelagodja.

Govoril je v kratkih stavkih, kakor da bi se hotel izogniti stvarim, o katerih se po pravilih stare vzgoje ne sme govoriti. Bolje ostati tiho, kot reči nekaj, kar se ne spodobi.

- Sestra mi je praula, da je malo postala, ko je šla mimo, ...da bi ga pogledala, ... da bi videla kaj počne, ko jo vidi – je nato rekel France, in kratko obmolnil.

- ...in ta baraba, ...ki že dolgo ni mogel govort, ... je začel jecljati, kot če bi zagledal smrt – je dodal, in ni mogel skriti komaj prikrite rahlo sarkastične geste, ki mu je znova ukrivila usta, ...vest ga je pekla.

- Sestra pravi, da je Gradencu tako slabo postalo, ko jo je videl, da je postau živčen in začel jecljati čudne stvari, nerazumljive, kar na glas. Nato ga je ona nehala gledat in je enostavno nadaljevala svojo pot, medtem ko je nekdo prišel iz hiše pogledat kaj se dogaja s tem človekom...in so ga poskušali umirit, ..., govorili so mu, kot se govori ubogim norcem - France je, zamišljen, kratko obmolnil.

- Ampak ni bil nor, ne, sploh ne, ...dobro je poznal mojo sestro, in našo družino- je še dodal France.

Nato sta oba utihnili, zamišljena nad tragično podobo Gradenca.

Lojze je ponesel skodelico k ustom in glasno srebal, kot je počel doma z vročo juho.

- Nikol ni hotel povedat kam so odnesli mojega brata- je nato rekel France, in globoko zavzdihnil ter se s telesom naslonil na naslonjač stola. Dvignil je pogled, kakor da bi se hotel zamotiti, da se ne bi spomnil.

Bil je mučen spomin.

- Pa je bil on? – ga je vprašal Lojze.

France ga je pogledal iz strani.

- Kdo pa drug? – je odgovoril z naglo neizpodbitnostjo, kot če bi Lojze postavljaj pod vprašaj staro trditev cele vasi.

- Vsi smo vidli, da je povsod šnofal- je rekel z naglo gotovostjo, - in ponoč je hitel v gozd, goflat kaj smo delali in kaj smo govorili.

Nato je počasi premaknil roko k skodelici kave in jo rahlo zibal sem in tja, držeč jo za ročaj.

- Enkrat sva ga z bratom sledila, veš? – je rekel s trdim pogledom uprtim v šalico. Vedela sva, kam gre. V gozdu sva ga dohitela in ga pokrila z odejo, ki sva jo prinesla- je navdušeno rekel, kot če bi videl pred sabo prizor- nasekala sva ga!...- spustil je glas, nasmejan, srečen kot otrok. Hotel je še nekaj dodati, vendar se je ustavil, kakor da mu je nadaljevanje preprečila priučena zmernost. Dovolj je povedal in se pri tem ni mogel izogniti hladnemu nasmehu.

Ni dolgo obdržal nasmeha na obrazu. Ni se spodobilo.

- Potem je še on zginu v gozd. Vsi smo vedli, da je tud izdal našga soseda- je žalostno rekel in umoknil. Nikamor se ni mudilo.

- Baraba!...- dvignil je glas, kakor da je pozabil, da ni doma. Lojze je previdno pogledal naokrog, a nihče se ni zmenil za ta dva starčka. Natakark je sploh ni opazil.

- Naš sosed Lado je preveč naglas govoril proti komunajzarjem.

- Ja- se je strinjal Lojze.- kdo pa ni od naših?

France je počasi sklenil mrzle roke in jih pomel.

- Mi se jih tudi nismo bali. Kajžarjevi nismo bli tih- je rekel ponosno, kot če bi po tolikem času izginilo kesanje nad tistim samomorilskim pogumom. Utihnil je in razmišljal.

- Nismo bli tih, pa se nismo pazili, ... kaj češ, ...zato so pa nas imeli tako na piki.

Oba sta se zravnala in iskala udoben položaj za svoje obrabljene kosti.

- Ta sosed nam je pravil, ...meni in bratu- je pojasnil, na široko odprl oči ter pogledal Lojzeta in se malo nagnil k njemu.

- S temi ljudmi se ne da govort, fantje – je rekel po tiho, skoraj zaupljivo - ... nikoli te ne bodo poslušali, ne zanima jih debata z nobenem... zato pa, veste kaj fantje?, je rekel sosed ... - France je oponašal sosedov glas – nič ne pomaga, edino kar še služi, ...je šus v glavo- je povedal še tišje in se nato uprl na naslonjalo, kot če bi rekel nekaj nespodobnega, vendar je bil zadovoljen, da je to ponovil.

France je znova postal malo zadržan, kot vsakič, ko je rekel kaj hudega.

- Bulili smo nanjga, in mislili da pretirava – je dodal bolj sproščen, in gledal v prazno, na tisto daljno preteklost.

- Ja, takrat smo mislili da pretirava....

Nekaj časa sta se ustavila v preteklosti. Kot ničkolikokrat prej. Ta nerazrešena preteklost, ki se je vedno vračala. Morala sta se vračati v preteklost, kot če bi bil to neodplačan dolg ali odprta rana, nesmiselno brskajoč po njej, saj je ni bilo mogoče spremeniti.

Lojze je znova srknil iz skodelice. Sedaj ni bilo potrebno tega početi glasno, saj je

Nekaj časa sta se ustavila v preteklosti. Kot ničkolikokrat prej. Ta nerazrešena preteklost, ki se je vedno vračala. Morala sta se vračati v preteklost, kot če bi bil to neodplačan dolg ali odprta rana, nesmiselno brskajoč po njej, saj je ni bilo mogoče spremeniti.

JUNIJ - MESEC SPOMINA

bila že dovolj mrzla.

- Aaaaa –od požirka je zadovoljno vzkliknil.

Pustil je skodelico na krožniku in se malce odmaknil. Malo si je bil zmočil roko, zato je iz žepa vzel je veliki robec in si z njim obrisal roko.

Potem je malce postal pri delu, pustil robec na mizi in se nagnil nazaj.

- No, ...ko si zdej omenil sestro - je rekel Lojze s spremenjenim glasom – sem se spomnil svoje sestre – je dokončal stavek, zamišljen. - A se spomniš Zvoneta, kaneda?

- Zvone, iz Žabja?, ... seveda!, tisti, ki je prišel v bataljon skoraj na koncu – je z gotovostjo odvrnil France in ga začudeno gledal.

Lojze je pokimal in za trenutek ni rekel ničesar.

- Veš? Tega pa ti še nisem nikol povedal – je rekel, in pri tem utišal glas ter rahlo skomignil z rameni.

Počasi je zajel sapo.

- Zvone je bil iz sosednje vasi, ... imel je dva brata pri partizanih, se spomniš?

Zavzdihnil je, kot če bi mu zgodba bila brema.

- Ja, seveda se spomnim- je odločno rekel France, ki nad tem podatkom ni bil presenečen. - On pa je bil dober fant- je pogumno dodal.

- Ja, je bil fejest fant- je zamišljeno ponovil Lojze - bil je najmlajši, ampak... ker je imel tako družino, smo vsi na vasi mislili, da bo vsak čas tudi on šel v hribe – je nadaljeval Lojze, kot če bi moral povedati vse v eni sapi.

Nato je zmajal z glavo, s kretnjo obžalovanja.

- Veš?, ...hodil je za mojo sestro, Zalo – je rekel na koncu. Zvenelo je le kot nek uvod za tisto, kar mu je v resnici hotel povedati.

France ga je presenečeno pogledal. Toliko let sta preživela skupaj a mu tega nikoli ni zaupal.

- Zala je bla vsa naumna nanjga ...- je s težavo izdaval - ...zadnjič, ko jo je pršou obiskat, eno nedeljo zvečer, sem ga od deleč vidu ...in sem ga počakau za kozoucem, ki je bil ob poti, ...vrgu sem se nanj in ga prjeu za vrat... ja, poba je ves preb-ledeu, ...bogi, ...reku sem mu, da če bo še kdaj pršou k Zali, ga bom kar ubou - Lojze je govoril počasi, tiho in mirno, kot nekdo, ki prizna staro krivdo.

- Ni več pršou – je rekel z istim monotoni glasom, s starim glasom kesanja.

- Zala je bla dolg časa za nič – je dodal, kot otrok, ki prizna da je naredil neumnost.

- Potem, že ves, ...stvar je šla na slabše, in, ko so mi ta rdeči poslali poziv, sva isto noč pobegnili s sosedom v Novo mesto, ... naslednji dan sva že vstopila na udarni bataljon, ... in še isti dan sva šla k orožnim vajam.

France ga je gledal v pričakovanju.

- Bil je dober fant, korajžen – je spet ponovil France, in umaknil pogled.

- Ja, tako je blo, ...kaj čmo... ko sem ga vidu pridet v bataljon, sem biu presenečen, ...mislil sem da je špijon, in sem ta-

koj to reku komandantu, ... zato smo ga imeli nekaj časa pod kontrolo, ...no, saj se spomniš – je rekel Lojze, z glasom, ki je izdajal vdano v usodo. France je resno pokimal.

- Fant je biu potem vrnjen, kot vsi drugi, ...bogve kje leži. – je zaključil Lojze.

France je pokimal z izrazom spoštovanja.

Lojze je zajel sapo in globoko zavzdihnil, kot če bi mu bilo pripovedovanje v breme.

- Ko smo se porazgubili v Avstriji, ...smo zgubili ves stik z domačimi, ...čas je minil... in se nisem mogu nikdar pravočasno upravičit - je rekel Lojze, kot če bi bila zgodba samoumevna.

Lojzetu se je naredil cmok v grlu in je narahlo zamahnil z glavo, ponosno, pri čemer je poskušal pridobiti nazaj svoj glas.

- Zala je ostala sama, ... in je počas postala zagrenjena. Dolgo ni vedla, kaj se je v resnici zgodilo. Seveda, ...uboga je mislila da jo je Zvone zapustu.

France jo malo obstal, kot da brska po glavi.

- No, ja, ...ko smo že sem prišli sem ji pisau, da bi ji vse povedau, ... da sem biu jaz kriv, da je Zvone ni več obiskal.

Lojze je sklonil glavo. Zgodba ga je vse bolj bremenila.

-Ker mi ni odpisovala sem mislu, da so se pisma zgubila, ... in sem ji spet pisal isto, še dvakrat, da bi ji vse povedal. – je rekel, in začel zmajati z glavo.

- Nikoli mi ni odgovorila. Potem, ja, potem sva si pisala, ...a o tem, ... o tem ni hotela nikdar govort.

France je kar gledal in oba sta tako bedela nad to prežecho tragedijo.

- Sem ga fina polomu, kajne?... Zala se ni nkol poročila, in je do konca ostala v domačiji.

Lojze je umaknil prazno skodelico kave na sredo mize, kot če bi ga pogled nanjo motil.

- Boga reva – je rekel France.

Nato sta utihnili. Kot tolikokrat prej. Nič več se ni dalo narediti. Bil je grozen občutek, ki se je vedno znova vračal. Veliko je bilo storjenih krivic. In ni se jih dalo spremeniti. Kot žalostna zgodba Zale in Zvoneta.

- Dostkrat premišljujem, da če mu ne bi jaz tisto reku, bi lahko poba biu še naprej z Zalo, ...in, morda, ... kaj več?, bi lahko vsaj imel neko lepo misel za popotnico, ... tiste zadnje dni ki jih je pretrpel.

Za nekaj trenutkov sta utihnili. Lojze je pogledal kvišku, kot če bi tam iskal te nemogoče odgovore.

- Dostkrat mislim, ... zakaj smo se ločili od njih tam v Teharjah? Ne vem, ...dostkrat mislim na to, imela sva samo neko slutnjo, in, ...sva se tako odločila, ...sva zapustila taborišče, zbežala, ... zdej smo pa tukaj - je rekel Lojze.

- ... oni pa tam, ja ...nekje v Kočevju, al pa bogve kje – je s težkim glasom in sklonjeno glavo dodal France.

Obstala sta nekaj časa pod težo bolečega spomina.

- Včasih razmišljam, ... zakaj nisem reku ostalim o naši slutnji o Angležih? – je do-

dal Lojze in rahlo privzdignil pest in vprašanje je obstalo v zraku.

- Kdo pa je vedel? – je tiho rekel France, vdano v usodo, s skorajšnjim občutkom krivde, ker je preživel.

Tista njima tako poznana tišina je bila zelo boleča za oba.

-Veš kaj? - Pa bom dal mašo za Gradenca - je odločno rekel France.

Lojze ga je pogledal, presenečen zaradi nenadnega preobrata.

- A res? – je zmedeno zajecjal.

- Ja, kaj več?... Morda bo pa kej pomagalo.

Lojze ga je presenečeno gledal, dokler ni razumel geste.

- Pa ja ... prou maš – je pritrdil Lojze, zadovoljen s Francetovo odločitvijo.

Spogledala sta se, morala sta si malo odahneti od tolikih spominov.

- Naši so padli, ... pa uni, ... vsi tisti rdeči hlapci ki so jim ukazali da so pobijali, ... včasih mislim, ...po svoje so pa tud trpeli, potem, ... pa kako! – je rekel France in kratko molčal – ja, ta velke žvine so dobro živele, ... tile so se pa obežali, ... ali pa imeli tiste živčne težave, da jih je metalo, ... kakor Gradenc – je vzdihnil.

- Aha, ja, tako je blo – je zaključil France. Nato si je pomel roke in glasno zavzdihnil, kot da bi se poskušal otrepi vseh teh spominov.

France se je obrnil proti pultu in zamahnil z roko. Natarak je od daleč postal pozoren.

- Dos cortitos - je naglas rekel in spustil glas. Natarak je pokimal in s tem pokazal, da se razumeta.

-Ja, ... pa dejva - je potrdil Lojze.

- Se spomniš, ko nas je blo tukaj pet, vsak četrtek? – je nadaljeval France.

Lojze je pokimal in ni mogel reči ničesar. Nato si je pomel oči.

- Ja – je ganjen odgovoril Lojze, in poskušal skriti svojo sramoto, kajti ni se spodobilo, da bi ga prijatelj videl v takem stanju. Take stvari so se trpele v samoti. Tako so bili vzgojeni.

Natarak je prinesel oba kozarčka in hitro nalil žganje. Nato se je umaknil, kot bi vedel, da ne sme prekiniti pogovora teh dveh tujcev, ki sta venomer govorila v svojem jeziku in zato nikoli ni mogel izvedeti, o čem se z očitno bolečino pogovarjata.

Dvignila sta kozarčka.

- Za naše fante – je predlagal France.

- Pa še za nas, ki se jim bomo kmalu pridružili.

Pila sta počasi, vendar v enem samem požirku.

- Da me ne boš prehitel, ...kaj bom delal tukaj, sam? – France je zapičil pogled v prazen kozarček na mizi.

- Nehaj ga lomiti, ...pejt - je malo jeclaje rekel Lojze, vidno ganjen – greš na proslavo v nedeljo?

- Seveda, ... hočeš da rečem Markotu naj gre po tebe? – je vprašal France.

- Ja, seveda – je rekel Lojze, in si z robcem malo pomel oči.

Jože Lenarčič

STOLETNE VODE

Letos je veliko zgodovinskih razlogov, da bi razmišljali o stoletnicah, a so nekako na stranskem tiru. Preveč nenavadnih in izrednih stvari se dogaja in preveč nas zaposlujejo, zato nekako ne pride na vrsto, da bi gledali sto let nazaj. Le kdo bi si pred nekaj meseci mislil, da se bo svet nenadoma ustavil in da bo na preizkušnji toliko stvari: od medosebnih do meddržavnih odnosov. Več kot očitno je, da bo izmed mnogih letnic izstopalo tudi leto 2020. Pandemijo se da razumeti. Ni prva v zgodovini in, če ne pokonča človeštva, tudi zadnja ne. Zato je mogoče razumeti tudi ukrepe, ki so zaradi nje potrebni. Mnoge stvari niso več samo eksotične besede iz preteklosti, iz leposlovja ali celo iz vzklikov pri prošnjih procesijah. Postale so del novega vsakdana in čeprav ni vedno lahko, ljudje nove omejitve razumejo. Kar šokira in česar normalno razmišljujoč človek ne more razumeti, pa so skrajneži, ki stisko izkoriščajo za proteste, s katerimi grozijo uničiti z muko postavljen svet, kot ga poznamo. V mislih imamo seveda zahodno civilizacijo, ki je z osebno svobodo, demokratično ureditvijo in tržnim gospodarstvom daleč prehitela preostali svet. Ta ureditev res omogoča blaginjo, a ostaja krhka in ranljiva. Zaradi protestniškega terorizma, ki uničuje vse pred seboj (nekatera zahodna mesta) ali poziva k sovražstvu in ubijanju (Slovenija) nastopa nevarnost, da se zruši red v posameznih državah, prav tako pa tudi občutljivo razmerje gospodarskih in političnih velesil na svetovni ravni. Kakorkoli obrachamo, ostaja ta sovražnost in zloraba stiske nerazumljiva. To pa ne pomeni, da nimamo zgodovinskih zgledov, zaradi katerih bi morali biti na te pojave bolj pozorni. Seveda najprej pomislimo, kako je bila Slovenija razkosana in spravljena na kolena zaradi okupacije, pa so jo izkoristili take vrste ljudje in slovenskega človeka napadli še sami. Vendar tudi leto 1941 ni začetek. Začelo se je pred sto leti. Aprila leta 1920 je bila v Sloveniji ustanovljena komunistična partija, ki je že isti mesec poskusila z revolucijo. Zaradi nemirov, ki so jih povzročili z železničarsko in splošno delavsko stavko, je takrat umrlo trinajst ljudi, skoraj 70 pa je bilo ranjenih. 13. julija so ljudje istega kova in istega sovražstva zažgali slovenski narodni dom v Trstu. Nemški nacionalizem in ekspanzionizem je na jesen tega leta s plebiscitom poskrbel za to, da je matični narod izgubil svoje ljudi in svojo zemljo na južnem Koroškem. Ozadja Rapalske pogodbe sicer niso bila totalitarna, novembrska izguba Primorske pa vseeno spada v isto tragično leto. Iz srca torej upamo, da smo sto let kasneje kaj pametnejši. Temni pol človeške družbe, ki se prepozna v totalitarnih idejah, je očitno preživel in rovavi naprej. Od vseh nas, še posebej od dobronamernih in zbrihtanih voditeljev pa je odvisno, ali bo njihovo uničenje urejena sveta ostalo čim bolj omejeno.

Lenart Rihar
Naša Luč, julij 2020

SPOMINI

(uprizorjeno na Spominski proslavi v Slovenski hiši leta 2015 - Buenos Aires)

<https://www.youtube.com/watch?v=DQRZFgex00Y>

JUNIJ - MESEC SPOMINA

“

"Zemlja rodna moja je tako,
da, če treba, bil se bom za njo.
Zadnja kaplja mojega srca:
to je moja domovina!"

”

Domovini so darovali vse, celo življenje.
Branili so to, kar so bili in kar so hoteli biti. Ostali so ji zvesti tudi v tujini!

Objavljamo fotografije, ki so bile poslane za pripravo letošnje spominske proslave "Nekje je napaka."

ALEŠ Ciril

BARAGA France

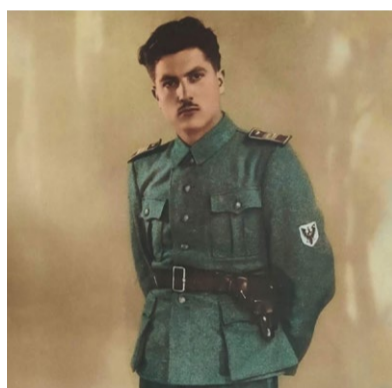
BEDENČIČ Marjan

BEDENČIČ Stanko

BELIČ Srečko

BRULA Janez

DOLINAR Bernarda

DOLINAR Ivanka

DOLINAR Janez

DOLINAR Marija

DOLINAR

DRAGAN Alojz

DRAKSLER France

ERJAVEC Franc

ERJAVEC Jože

BOŽIDAR Fink

GLAVAN Franc

Glavan Jože

GROZNIK Alojzij (Duhovnik)

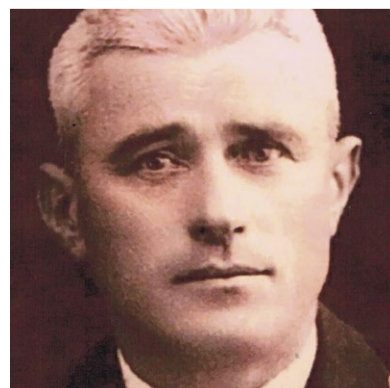
GROZNIK Alojzij (Španov)

GROZNIK France

GROZNIK Jože

HRIBAR Gregor

HROVAT Anton

JUNIJ - MESEC SPOMINA

JAVORŠEK Ivan

JENKO Jože

JERIN Janez

KASTELIC Anton

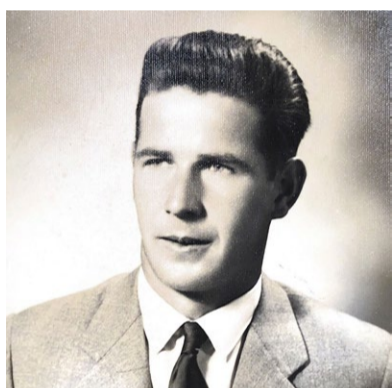
KENDA Jože

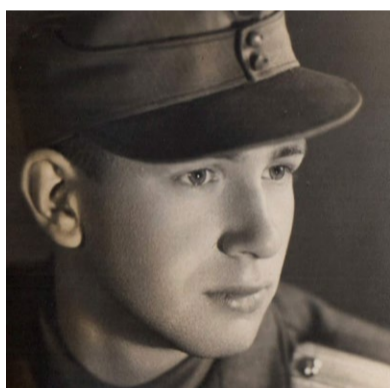
Bratje KOCMUR

KOCMUR Lojze

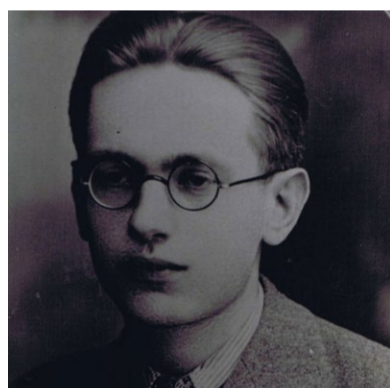
KOKALJ Janez

KOMAR Milan

Kosir Milan

KOSTELEC Avgustin

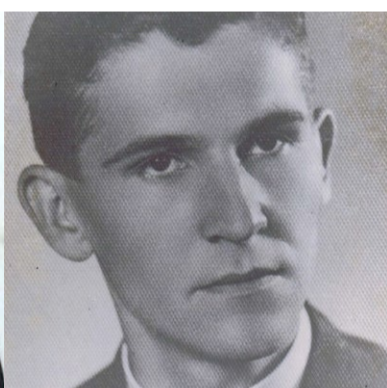
KOSTELEC Marko

KOVAČ Janez

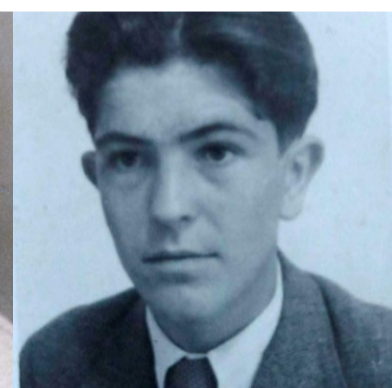
KRUŠIČ Ivan

KRUŠIČ Tone

LOBODA Jože

MAGISTER Albin

LAVRIČ Ignac

LENČEK Ignacij in ZAJEC Viktor

MAGISTER Marjan

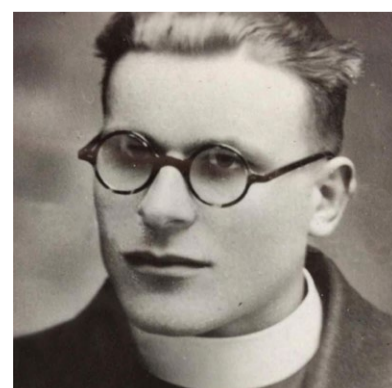
MAKOVEC Jože

MAKOVEC Lojze

MAKOVEC Pepca

MALAVAŠIČ Alfonz

JUNIJ - MESEC SPOMINA

MALI Anton

MARINČEK Stane

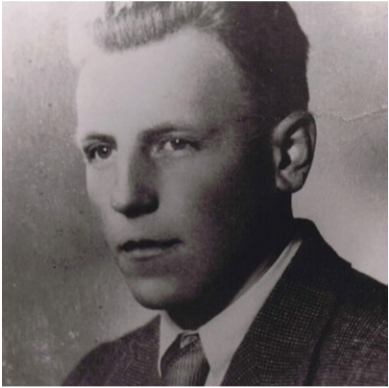
MAZNIK Joze in SPARHAKL Zvone

NOSE Leopold

NOVAK Anton

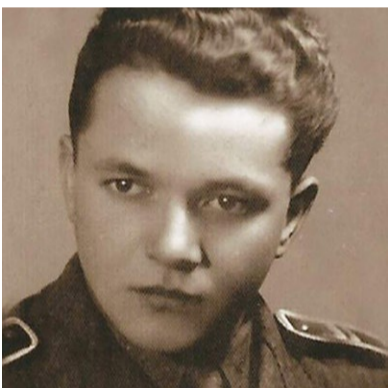

NOVAK France

“
 “Poznal sem ga, fanta, bil fant je odličen
 od prvih stražarjev v vasi najbolj pogumen
 pa zdrav in vesel, postaven in strumen.”
 ALEŠ GOŠAR
 ”

OBLAK Ivan

OBLAK Martin

PAVLOVČIČ Jože in Vojko

PETERNEL France

PETERNEL Jože

PETKOVŠEK Jožko

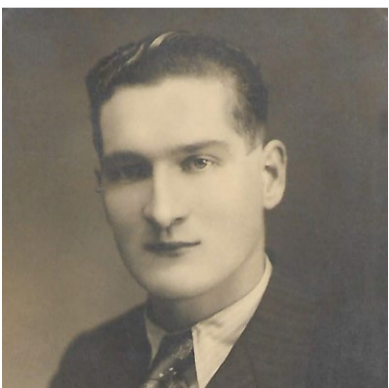
PODERŽAJ Jože

PODERŽAJ Lojze

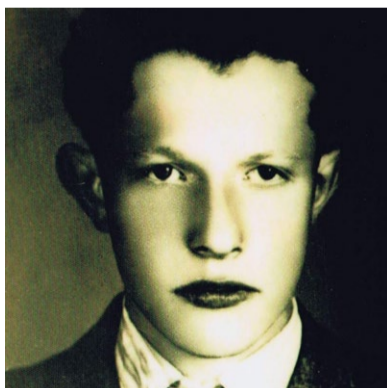
POTOČNIK Matevž

POZNIČ Jaka

POZNIČ Lojze

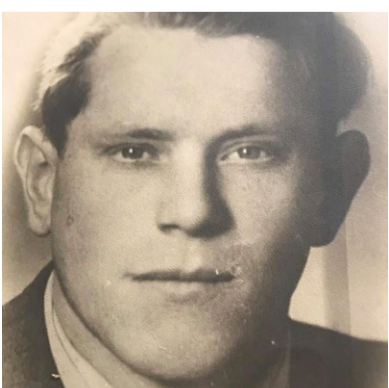
PREBIL France

PREBIL Janez

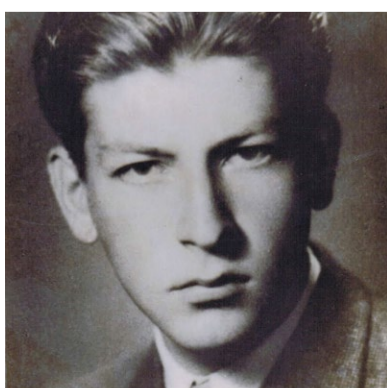
PREGELJ Bogo in TRUDEN Tone

PRIJATELJ Ivan

PRIJATELJ Vinko

RODE Andrej

RUPAR France

SCHIFFRER Marijan

JUNIJ - MESEC SPOMINA

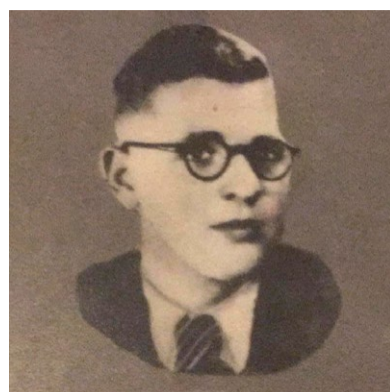
ŠIRCELJ Alojz

SIRNIK Jože

ŠKRABA Franc

SKVARČA Franci

SKVARČA Ivan

SKVARČA Jože

SKVARČA Stanko

SMOLE Ivan

SMOLE Stanislav

SNOJ Anton

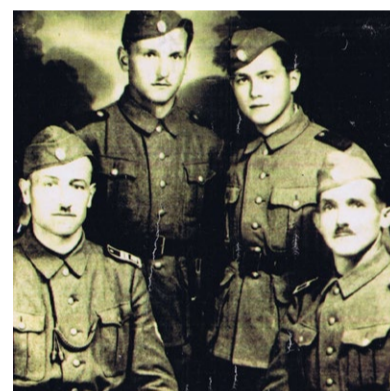
SNOJ Anton (sin)

SPARHAKEL Bojan in Zvonko

STANONIK Jože

Bratje STRLE

SVETLIN France

TEKAVEC Ciril

TELIC Jernej

TRUDEN Slavko

URBANČIČ Bogo

URBANČIČ Rajko

URBANČIČ Slavko

VITRIH Ivan

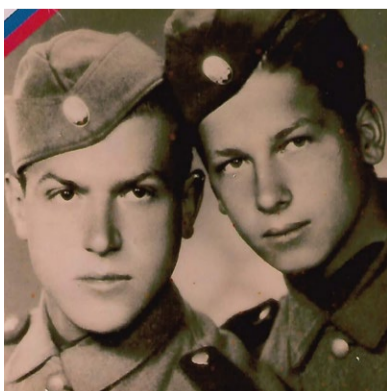
VITRIH Lojze

ZAJEC Anže

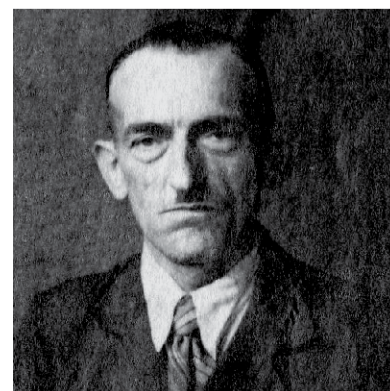
ZAJEC Polde

ŽONTA Mirko in Janko

ZUPAN Aleksander

ZUPANC Vinko

“ ZA RAZMISLEK IN NASMEH ”

“En dober pregovor na dan, prežene slabo voljo stran”

PREGOVORI IN CITATI

MIR

75 let je minilo... a žrtve povojnih pobojev še vedno nimajo dostojnih grobov. Tudi resnica še ni prišla na dan. Pot do sprave bo gotovo še dolga.

Kako lepo govori o spravi pesnik Tone Kuntner:

MOLITEV ZA SPRAVO

O Bog, ki véruješ v ljudi, začasne popotnike in sopotnike blatnih zemeljskih dni in poti, ki vežeš rojake iz roda v rod iz davne preteklosti v davno prihodnost, - o Bog, ki vladaš živim in mrtvim, daj, da živi pokopljejo mrtve! Daj mrtvim pokoj in živim mir! Daj zrušiti vse boleče spomine na bratsko prelito kri in zločine! Odpri ljudem, Bog, oči za resnico, srce za pravico, dobroto in čast!

Kajti prišel je čas za čast ter čas za nov začetek in upanje. O Bog, ki ljubiš še tiste, ki te ne ljubijo, usmili se jih, ki so gluhi za čast in za človeško ljubezen do bližnjega, vzemi jih k sebi, milostno in nemudoma in reši nas kuge sovražnosti! Amen.

Skozi ves mesec junij - kakor vsako leto - smo se na raznih spominskih proslavah spominjali naših pobitih domobrancev. Naša dolžnost je, da ohranimo vrednote, za katere so prelili svojo kri.

Dragi naši junaki: počivajte v miru!

Kaj nam o miru govorijo pregovori in citati?

• **Mirna reka ima cvetoče obale.**
(Italijanski pregovor)

• **Največja sreča je mir srca. Če pa hočeš doseči mir srca, se moraš učiti modrosti.**

Začetek modrosti je, da ločiš, kaj je v tvoji moči in kaj ni.

(Aleš Ušeničnik, slovenski duhovnik, teolog, filozof in akademik)

• **Z vsakim iskrenim prijateljstvom utrdimo temelje, na katerih počiva mir celotnega sveta.**

(Mahatma Gandhi, indijski politik odvetnik in aktivist)

• **Mir pride od znotraj, ne iščite ga zunaj.**
(Buda)

• **Mir povzroča bogastvo, oholost prinaša vojno, vojna povzroči bedo, beda ponižnost, a ponižnost ponovno povzroči mir.**
(Ljudski pregovor)

• **Razločevati moramo med mirom kot golo odsotnostjo vojne in mirom kot stanjem spokojnosti, temelječim na globokem občutku varnosti, ki izvira iz vzajemnega razumevanja, sprejemanja drugačnih stališč in spoštovanja pravic drugih.**

(Tenzin Gyatso, Dalai Lama, tibetanski duhovni in verski vodja)

• **Iz pravičnosti vsakogar se rodi mir za vse.**
(sveti papež Janez Pavel II)

• **Nikoli še ni bilo dobre vojne ali slabega miru.** (Franklin Delano Roosevelt, ameriški politik, predsednik ZDA in pravnik)

• **Bolje kjos kruha v miru kot pojedina v prepiru.** (Ljudski pregovor)

• **Kadar človek ne najde miru v samem sebi, ga zastonj išče drugod.** (François de La Rochefoucauld, francoski plemič in pisatelj)

• **Mir - to je sreča, ki prebavlja.**
(Victor Hugo, francoski pisatelj, pesnik, dramatik, akademik in državnik)

• **Pravični predpisi ne zadoščajo za ohranjanje miru in slogu med ljudmi, če pod njim ni korenine ljubezni.** (sveti Tomaž Akvinski, italijanski redovnik, filozof in cerkveni učitelj)

• **Mir ima za svet isto vrednost, kot jo ima kvas za kruh.** (Talmud)

Izbral Jože Jan

KOLENDAR

Verski program tedna na:
<https://sites.google.com/view/robertbrest>

OSEBNE NOVICE

ROJSTVO IN KRST

7. januarja 2020 je bil v Španiji rojen v Constantino KOGOVŠEK LARGHI, sinček Aleša in Belén. Sveti krst je prejel 23. februarja v cerkvi Inmaculada Concepción v Torre Vieja. Čestitamo!

PRISPEVKI

Prispevke za DUHOVNIŠKI SKLAD v času karantene, ko ni mesečnih nabirk pri slovenskih svetih mašah, lahko nakažete na naslednji bančni račun:

Titular Francisco Cukjati
Banco Prov. Buenos Aires
Caja de Ahorro 55106427
CBU 0140015103401551064276
CUIL 20-10465729-0

“OPEKA”

Dokumentarni film “Opeka” režiserja Cama Cowana je 20. junija 2020 na filmskem festivalu v Beverly Hillsu prejel zlato palmo. Festival se izvaja že iz leta 2001, 20. izdajo je pa letos zaznamovala pandemija koronavirusa, zaradi česar so bila javna izvajanja filmov za publiko omejena. V 90 minutnem filmu je prikazano življenje in delo slovensko-argentinskega misijonarja Petra Opeke na Madagaskarju.

Režiser je za spletno mesto vincencijanske družine Famvin.org povedal takole:

“Patra Opeko sem spoznal meseca avgusta 2014, ko smo pripravljali dokumentarec MADAGASIKARA o političnih, gospodarskih in socialnih problemih na Madagaskarju. Ko sem opazoval kamnolom v Antananarivu sem srečal deklo, ki je na glavi nosilo košaro s kamni na hrbtu pa dojenčka. Vprašal sem jo, kje bivajo ljudje, ki tam delajo. Odgovorila je: večina tu v bližini kamnoloma, nekateri pa tam gori - in mi ob tem z roko

pokazala svetlo točko na oddaljenem hribu. In tam sem videl cele vrste belih hišic. Prevozil sem že cel otok, a takega skoraj magičnega pogleda še nikjer nisem doživel.

Vprašal sem jo, kaj so te hiše in je odgovorila: to je Akamasoa. In spet jaz: kaj pa je Akamasoa. Začudila se je moji nevednosti in mi z nasmejom odgovorila: To je oče Pedro!”

Tu si lahko ogledate filmski napovednik:
<https://vimeo.com/397268365>

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
11				12	13		14		
15			16			17	18		
19		20				21	22		
	23						24		
25	26				27			28	
29				30	31				
32				33	34		35		
36			37			38	39		40
41		42				43		44	
45					46				

KRIŽANKA

VODORAVNO

1) Staro za peti mesec v letu. 6) Uradno potrdim. 11) Ugled, priznanje (2. sklon množ.). 12) Vodna žival. 14) Drža. 15) Dorasel moški. 16) Vzbuja zanimanje. 18) Nočna ptica. 19) Središče vrtenja. 20) Miloščina. 22) Veznik, ki ga uporabljajo na Primorskem namesto ampak. 23) Rezbar. 25) Pokrite z odejo. 27) Zbogom. 29) (Lev -) Slovenski pisatelj z Dunaja. 31) Zamaknjen, vzhičen. 32) Del cerkve. 33) Znam. 35) Sveto mesto. 36) Podeželsko naselje. 37) Gibaš. 39) Tekstilna rastlina. 41) Veznik. 42) Dojemljiv, jasen. 44) Obstajajo. 45) Tveganje, nevarnost. 46) Močno, a kratkotrajno čustvo (4. sklon množ.).

NAVPIČNO

1) Parada. 2) Mali prerok. 3) Iglasta žival. 4) Začetnice za neznano ime in priimek. 5) Ženska obleka. 6) Izpostavijo dimu. 7) Pripovedna pesnitev. 8) Držaj. 9) Ustvaritev česa novega. 10) Vrsta testenine. 13) Skladni zvoki. 13) Umska dejavnost. 17) Slab zdravnik. 20) Dolžinska mera. 21) Reditelj. 23) V tem letu. 24) Slovanski apostol. 26) Predstojniki fakultet. 28) Poln jam. 30) Obvestilo. 31) Del pohištva. 34) Filozofski jaz. 36) Izvir. 37) Rastlina, ki vsebuje opij. 38) Vodja delovne enote. 40) Svetopisemski očiak. 42) Prislov, ki zanika glagolsko dejanje. 43) Nikalnica.

Stanko Jerebič | Svoboda Slovenija, leto 1988, št. 46

REŠITEV
Vodoravno: 1) Majnik. 6) Overim. 11) Imen. 12) Rak. 14) Poza. 15) Moč. 16) Mikam. 18) Čuk. 19) Os. 20) Milodar. 22) Ma. 23) Lesorezec. 25) Odete. 27) Adijo. 29) Detela. 31) Očaran. 32) Kor. 33) Jamst. 30) Avizo. 31) Omara. 34) Ego. 36) Vir. 37) Mak. 38) Šet. 40) Noe. 42) Ni. 43) Ne.
Navpično: 1) Mimohod. 2) Amos. 3) Jez. 4) NN. 5) Kriho. 6) Okade. 7) Ep. 8) Roč. 9) Izum. 10) Makaron. 13) Akord. 16) Misel. 17) Mazec. 20) Meter. 21) Redar. 23) Letos. 24) Civil. 26) Dekan. 28) Ven. 35) Rim. 36) Vas. 37) Migas. 39) Len. 41) In. 42) Nazoren. 44) So. 45) Riziko. 46) Arkte.

Svobodno Slovenijo podpirajo

KOPAC S.A.
Fábrica de tubos y envases de cartón

Antonio Podržaj e Hijos S.R.L.

Grupo HZ

briganti
PREMIUM LEATHER SHOES

GOLOMAX
SUPERMAYORISTA DE OFERTAS

CKC
LABORATORIOS CKC
ARGENTINA S.A.

CA
CONSULTORES
ASOCIADOS

oblak